

Beheerplan Begraafplaatsen Zwijndrecht

2019-2022

Project:	Beheerplan Begraafplaatsen 2019-2022
Projectnummer:	P650-01 / Versie 03
Registratienummer:	2018365
Auteurs:	E. Kaspers (Buiten de Perken) en G. Oosterhuis (PLANTERRA BV)
Opdrachtgever:	Afdeling Realisatie, Team Vastgoed, Accommodaties en Begraafplaatsen
Datum:	7 september 2018

Inhoud

1. Aanleidingen	4
2. Uitgangspunten en visie op integraal beheer	6
2.1 Koppeling met IBOR-plan 2018-2021	6
2.2 Uitgangspunten voor begraafplaatsonderhoud	7
2.3 Beleidskaders.....	8
3. Huidige situatie.....	9
3.1 Omvang van het areaal, aantallen graven en begravingen.....	9
3.2 Accommodaties.....	10
3.3 Materieel (tractie)	10
3.4 Actueel onderhoud, administratie en formatie	10
4. Ontwikkelingen, beheerstrategie en consequenties	12
4.1 Gewenst beeldkwaliteitsniveau voor begraafplaatsen	12
4.2 Bouw van crematorium en productdifferentiatie in asbestemmingen.....	16
4.3 Kansen en mogelijkheden van natuurlijk begraven	17
4.4 Modernisering van de accommodaties	18
4.5 Chemievrij onderhoud	19
5. Beschikbaar budget.....	20
5.1 Exploitatiebegroting	20
5.2 Kostendeckendheid 2019.....	21
5.3 Meerjarenbegroting 2019-2022	22
6. Benodigd budget.....	23
6.1 Analyse begrotingsposten	23
6.2 Benodigd budget accommodaties	24
6.3 Benodigd budget klein materieel.....	25
6.4 Benodigd budget voor groen, verharding en grafvelden	26
6.5 Twee scenario's voor onderhoud en inrichtingsmaatregelen	27
6.6 Samenvatting: benodigd budget in twee scenario's.....	30
7. Confrontatie benodigd en beschikbaar budget.....	31
8. Bijlage 1 Referentiebeelden Urnentuin	32

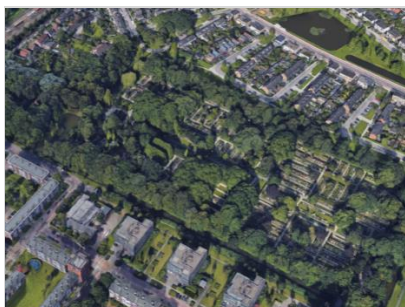
1. Aanleidingen

De gemeente Zwijndrecht beheert drie algemene (gemeentelijke) begraafplaatsen, waarvan die op de Jeroen Boschlaan de grootste is:

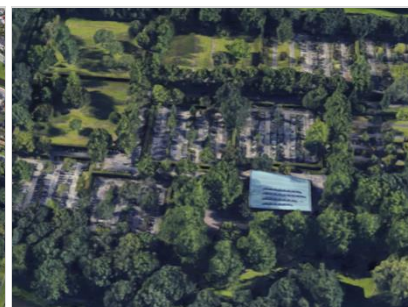
- Heerjansdam, geopend in 1872
- Jeroen Boschlaan, geopend in 1937
- Munnikensteeg, geopend in 1991

Heerjansdam

Jeroen Boschlaan

Munnikensteeg

Op de begraafplaatsen zijn begraven en gedenken primaire functies. Het geheel van grafvelden, groen, gebouwen en toegang tot de begraafplaatsen levert hieraan een bijdrage. De begraafplaatsen hebben daarnaast een parkfunctie en hebben historische en ecologische betekenis voor Zwijndrecht. Er moet evenwicht zijn tussen enerzijds de binnen de maatschappij bestaande behoeften en wensen ten aanzien van lijkbezorging, het aanbieden van kwalitatief hoogwaardige voorzieningen en dienstverlening en anderzijds een gezonde begraafplaatsexploitatie.

Het beheer van de begraafplaatsen moet op orde zijn om respectvol aan de begraaffunctie te kunnen voldoen. Dit beheerplan geeft weer welke middelen en maatregelen nodig zijn om het beheer van de begraafplaatsen structureel te waarborgen voor de komende vier jaren, met een doorkijk naar de jaren erna. In het beheerplan komen ook de onderdelen aan bod die bij het vaststellen van de Bestuursopdracht Begraven en Cremeren aan de orde zijn geweest.

Eerste aanleiding: aanvulling op het IBOR plan

Het IBOR-plan ofwel plan voor Integraal Beheer Openbare Ruimte 2018-2021 is vastgesteld in 2017. Daarin waren de begraafplaatsen niet opgenomen. Dit Beheerplan Begraafplaatsen is daarmee een aanvulling op het IBOR plan. Iedere vier jaar vraagt de provincie om een beheerplan. Het hebben van een beheerplan (vorm) is dus onvermijdelijk. In de inhoud van het IBOR-plan kunnen keuzes gemaakt worden. Het onderhouden van de begraafplaats als openbare ruimte moet voldoen aan minimale wettelijke eisen. Daarbovenop kunnen keuzes gemaakt worden voor bepaalde ambities en bijbehorende niveaus van beeldkwaliteit.

Overige aanleidingen: onderdelen van de Bestuursopdracht Begraven en Cremeren

In 2014 heeft het college de Bestuursopdracht Begraven en Cremeren vastgesteld. Uitgangspunt van de Bestuursopdracht Begraven en Cremeren was: onderzoek doen en voorstellen ontwikkelen die voor de komende decennia moeten leiden tot adequate voorzieningen, met een juist evenwicht tussen financiën, kwaliteit, dienstverlening en keuze in aanbod, en eventuele vestiging van een crematorium. Hierbij moet u denken aan:

- **Productdifferentiatie**

Door een positieve gunning wordt door een marktpartij een kleinschalig crematorium en 24-uurskamers ontwikkeld. Daarbij gaat deze marktpartij zorgdragen voor de exploitatie van het crematorium en modernisering en exploitatie van de aula Munnikensteeg.

Bij de aanbestedingsprocedure is de eis gesteld dat de urnen bestemd voor de begraafplaats ook via de gemeente worden aangeboden. Dit betekent wel dat het beschikbaarheid van urnengraven en -nissen en andere asbestemmingen op orde moet zijn. De investering die hiermee gemoeid is, is vertaald in dit beheerplan.

- **Natuurbegraafplaatsen**

De raad heeft verzocht te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van een natuurbegraafplaats in Zwijndrecht, als kans om het aanbod te vergroten. We geven een aanzet hiertoe in dit beheerplan.

- **Modernisering van de accommodaties**

De accommodaties op de begraafplaatsen zijn gedateerd. Voor de dienstverlening en uitstraling is een modernisering noodzakelijk. Ook de modernisering maakt onderdeel uit van dit beheerplan Begraafplaatsen.

- **Verbod op chemische onkruidbestrijding**

Wellicht nog meer dan in de wijken is het effect op begraafplaatsen groot met betrekking tot het verbod op chemische onkruidbestrijdingsmiddelen. Er zijn weinig alternatieven aanwezig om materieel in te zetten op de smalle grindpaden. Er wordt op dit moment met een nieuw type "schoffel" machine gewerkt. De eerste ervaringen zijn positief. Ook onderzochten wij de vraag wat het financiële effect is om de betreffende grindpaden om te vormen naar een andersoortig materiaal, met behoud van de identiteit (beeldkwaliteit) van bijvoorbeeld de begraafplaatsen Jeroen Boschlaan en Heerjansdam.

Onderdelen beheerplan Begraafplaatsen

Al deze aanleidingen maken dat het beheerplan Begraafplaatsen samengesteld is uit:

- Uitgangspunten en visie voor begraafplaatsen;
- Beschrijving van de huidige situatie;
- Ontwikkelingen, beheerstrategie en consequenties;
- Kosten en bekostiging van exploitatie van de begraafplaatsen.

2. Uitgangspunten en visie op integraal beheer

2.1 Koppeling met IBOR-plan 2018-2021

De opzet van het beheerplan is gelijk aan die van het IBOR (Integraal Beheer van de Openbare Ruimte) beheerplan. Uit het IBOR-plan: "De gemeente Zwijndrecht gaat bij het beheer en onderhoud van haar openbare ruimte al jaren uit van de principes van integraal beheer. Integraal beheer staat voor een aanpak waarin het beheer en onderhoud van de verschillende delen van de openbare ruimte in nauwe samenhang met elkaar worden voorbereid en afgewogen."

Het IBOR-plan is vastgesteld in 2017. De begraafplaatsen waren nog geen onderdeel van het plan. Voor het doen van investeringen werden afzonderlijk kredieten aangevraagd. Binnen de exploitatie is alleen budget beschikbaar voor dagelijks regulier onderhoud..

De drie pijlers van integraal beheer zijn:

1. Het uitvoeren van efficiënt planmatig onderhoud
2. Het creëren van een omgeving, waarmee nabestaanden en bezoekers tevreden zijn
3. Het realiseren van sociale doelstellingen in de openbare ruimte

Voor het beheer van de begraafplaatsen zijn deze pijlers als volgt uitgewerkt.

Efficiënt planmatig onderhoud

Planmatig onderhoud is de kerntaak van de beheer- en onderhoudsteams binnen onze gemeente. De doelstellingen 'schoon, heel en veilig' worden hiermee gerealiseerd. De belangrijkste opgave is om met de beschikbare middelen de afgesproken kwaliteitsdoelstellingen te realiseren.

Hoe bepalen we nu of de juiste dingen gedaan worden? De volgende speerpunten spelen een rol in een uiteindelijk uitvoeringsplan:

- Kapitaalvernietiging wordt altijd voorkomen;
- Risicomanagement vormt de basis voor het bepalen van vervangingsopgaven;
- We kennen ons areaal, weten de kwaliteit ervan en handelen vanuit vastgestelde kaders;
- Integraal als het kan, sectoraal als het moet;
- Contractbeheer vormt een belangrijke basis bij de samenwerking met marktpartijen;
- Schouwen en toezicht zijn voor ons de instrumenten om te bepalen of we doen wat we afspreken.

Begraafplaatsen waarmee nabestaanden en bezoekers tevreden zijn

Door de nauwe contacten met nabestaanden weten de begraafplaatsbeheerders goed, waarmee de bezoekers van de begraafplaatsen tevreden zijn. Hun wensen zijn bekend, daarnaast weten we welke ontwikkelingen en opgaven de begraafplaatsen te wachten staan.

Koppeling met sociale doelstellingen uit IBOR-plan

De gemeente heeft voor het bereiken van sociale doelstellingen een rol en verantwoordelijkheid als werk- en opdrachtgever. Het werk op de begraafplaatsen biedt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt de mogelijkheid om onderdeel te zijn van de arbeidsmarkt en zodoende actief en gewaardeerd mee te doen aan de samenleving. Op de begraafplaatsen worden, net als in andere teams, graag mensen ingezet met een afstand tot de arbeidsmarkt. Hiertoe zijn medewerkers van DW Groen ingeschakeld. Externe hoveniers begeleiden deze medewerkers, want het werk op een begraafplaats vereist bepaalde kwaliteiten.

2.2 Uitgangspunten voor begraafplaatsonderhoud

Begraven en gedenken zijn primaire functies, park is tweede functie

Begraven en gedenken zijn de primaire functies van een begraafplaats. Maar ook als groene ruimte en rustpunt zijn begraafplaatsen van grote waarde. Omdat begraafplaatsen lang in stand worden gehouden en aan de inrichting speciale aandacht wordt gegeven, zijn er vaak oude, monumentale bomen, parkachtige omgevingen en monumentale, fraaie gebouwen te vinden. De algemene begraafplaatsen van Zwijndrecht voldoen daar ook aan.

Inrichtingskwaliteit en onderhoudsniveau samen bepalen de sfeer; een goede sfeer doet recht aan de gedenkbehoefte van de nabestaanden. Bij de inrichting en het onderhoud moet daarom rekening worden gehouden met emotionele, recreatieve en ecologische aspecten.

Nabestaanden verwachten op een begraafplaats een zeer verzorgde omgeving

Gedenken in rust: grafrijen omzoomd door hagen

De begraafplaatsen hebben ook een parkfunctie

2.3 Beleidskaders

IBOR (Integraal Beheer van de Openbare Ruimte) plan 2018-2021

Het IBOR-plan is vastgesteld en in dit plan zijn de uitgangspunten voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in de gemeente Zwijndrecht vastgelegd. Hierbij zijn de eerder genoemde pijlers voor integraal beheer van belang (paragraaf 2.1) uitgewerkt. De vastgestelde uitgangspunten vanuit het IBOR-plan hebben invloed op de financiën, de kwaliteit, de tevredenheid over en de werkwijze op de begraafplaatsen in de gemeente. In dit beheerplan wordt het IBOR-plan verder uitgewerkt en geconcretiseerd.

Ruimtelijke analyse begraafplaatsen

In 2016 is een ambtelijke analyse gemaakt voor vervanging en verbeteringen voor de drie begraafplaatsen, genaamd Beheervisie Begraafplaatsen 2016 - 2031. Deze bevat de gedetailleerde resultaten van het onderzoek naar de benodigde ingrepen om de begraaffunctie voor een langere periode toekomstgericht in stand te houden. Bij alle voorstellen is de tuinhistorie meegenomen om de cultuurhistorische uitstraling van iedere begraafplaats te verzekeren.

Bestuursopdracht en realisatie crematorium Munnikensteeg

Uitgangspunt van de Bestuursopdracht Begraven en Cremeren was: onderzoek doen en voorstellen ontwikkelen die voor de komende decennia moeten leiden tot adequate voorzieningen, met een juist evenwicht tussen financiën, kwaliteit, dienstverlening en keuze in aanbod, en eventuele vestiging van een crematorium.

Het bestuur kon in het voorjaar 2018 opdracht geven aan een externe partij tot de bouw en exploitatie van een kleinschalig crematorium. Het exploiteren en beheren van de bestaande aula is daarvan onderdeel. Geen onderdeel is het aanbieden van asbestemmingen. De gemeente zal de enige aanbieder blijven.

Beheersverordening en Verordening Lijkbezorgingsrechten

De Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen gemeente Zwijndrecht is in 2011 vastgesteld.

Via de Verordening Lijkbezorgingsrechten vindt jaarlijks aanpassing van de tarieven plaats. De afspraak in de Kadernota 2016 is om jaarlijks de lijkbezorgingsrechten te verhogen met het dubbele van de inflatiecorrectie, tot uiteindelijk kostendekkendheid is verkregen. Hierdoor stegen in 2018 de tarieven voor de begraafplaatsen met 2,8% (1,4% is het vastgestelde inflatiepercentage).

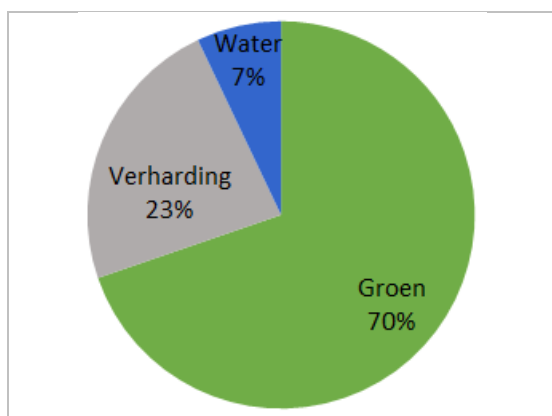
De uitwerking van beheeropgaven, namelijk een breder aanbod van asbestemmingen en begraafmogelijkheden, hoeven niet te leiden tot sneller aanpassen van de tarieven.

Wel is het mogelijk en aan te bevelen om nieuwe tariefstellingen te maken, afgestemd op het nieuwe aanbod.

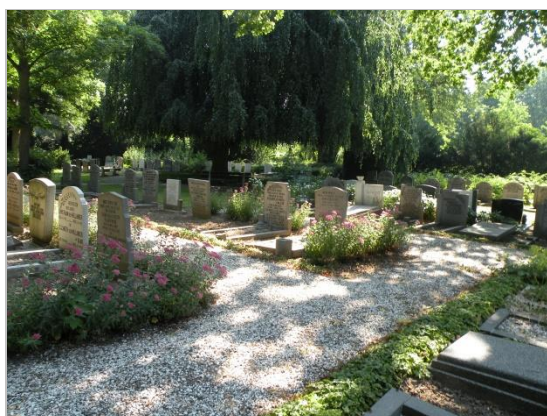
3. Huidige situatie

3.1 Omvang van het areaal, aantallen graven en begravingen

Groen, water en verharding hebben een totale oppervlakte van 134.000 m². Daarvan bestaat 70% uit groen oppervlak, 23% uit verharding en 7% uit water. Op de begraafplaatsen staan ruim 900 bomen en 50 stuks meubilair. De drie begraafplaatsen samen bevatten in totaal ongeveer 6.400 grafmonumenten (grafstenen). Er zijn jaarlijks circa 130 begravingen op de Jeroen Boschlaan, circa 40 op de Munnikensteeg en circa 20 op Heerjansdam.

Verdeling van het areaal

Totaal ca 6.400 grafmonumenten in 2017

Onderhoudsgroep	Jeroen Boschlaan	Munnikensteeg	Heerjansdam	Eindtotaal
Groen	m2	m2	m2	m2
Bodembedekkers	569	5.355	3	5.927
Bosplantsoen	13.951	7.200		21.151
Gazon	7.052	6.835	1.618	15.505
Hagen	1.006	1.483	568	3.057
Hagen knippen	4.358	6.026	2.806	13.190
Ruw gras		1.981		1.981
Sierplantsoen	11.805	886	1.655	14.346
Struikrozen	47			47
Vaste planten	6.805	644	15	7.464
Wisselperken		10	126	136
Zwarte grond	7.713	2.988	41	10.742
Verharding	m2	m2	m2	m2
Grind	8.290		1.958	10.248
Paden - asfalt	8.485	6.170	610	15.265
Paden - elementen		375	509	884
Weg - asfalt	1.600			1.600
Weg - elementen	436	2.713		3.149
Water en riolering	m2	m2	m2	m2
Watergangen	9.482			9.482
Eindtotaal	81.599	42.666	9.909	134.174

3.2 Accommodaties

De accommodaties op de begraafplaatsen worden beheerd en onderhouden door team Vastgoed, Accommodaties en Begraafplaatsen.

Iedere begraafplaats beschikt over een Aula voor de uitvaarten. De begraafplaats op de Jeroen Boschlaan heeft bovendien een rouwcentrum, bijgebouwen en een dienstwoning. Begraafplaats Heerjansdam heeft naast de aula een monumentaal poortgebouw.

Poortgebouw Heerjansdam

Aula Heerjansdam

3.3 Materieel (tractie)

De begraafplaatsen beschikken over hun eigen materieel. Dit varieert van klein handgereedschap en grasmaaiers tot tractie voor begraven: transporters, waarvan één elektrisch, en een grafdelfmachine.

Bij de vervangingsopgave van klein materieel is de bedoeling om uit te gaan van elektrisch gereedschap. Dat is milieuvriendelijker en mensvriendelijker (stiller voor gebruiker en mensen in omgeving) in het gebruik. De vervangingsopgave van tractie verloopt via team Uitvoering.

3.4 Actueel onderhoud, administratie en formatie

Het areaal groen, verhardingen en grafakkers wordt onderhouden naar behoefte en binnen de mogelijkheden die beschikbare financiën en arbeidsuren geven. Er is momenteel geen formeel vastgesteld onderhoudsniveau op de drie begraafplaatsen.

Het werk bestaat in hoofdlijnen uit:

- Begeleiden van uitvaarten, auladiensten, rouwbezoek en condoléances;
- Openen en sluiten van graven
- Communicatie met nabestaanden, uitvaartondernemingen en bezoekers;
- Dagelijks onderhoud van het terrein (groen, grafvelden, verhardingen);
- Onderhoud van de grafmonumenten;
- Voorbereiden van het uitbestede werk; begeleiden van aannemers met het uitbestede werk;
- Administratie van de begravingen en contacten met rechthebbenden en nabestaanden.

De formatie van het cluster Begraafplaatsen bestaat in 2017 uit 7 personen (6,75 fte). Daarvan werken twee personen in de binnendienst (coördinatie en administratie) en vijf personen in de buitendienst. In het groeiseizoen worden vaak extra hoveniers en medewerkers van DW Groen ingehuurd.

Van de buitendienst zijn er twee mensen aanspreekpunt voor het team, één persoon voor het onderhoud en één voor de uitvaarten. Drie medewerkers verzorgen tevens de uitvaarten: ze begeleiden de auladienst, begeleiden de rouwbezoeken, lopen voor en begeleiden het dalen van de kist.

De catering bij uitvaarten wordt op alle locaties verzorgd via inhuur met gastdames. Vanaf het moment dat de aula Munnikensteeg door de marktpartij wordt geëxploiteerd, wordt de catering op die locatie door deze marktpartij verzorgd.

De gemeente beschikt over een eigen boomploeg van team Uitvoering; zij verrichten het regulier bomenonderhoud. Voor het grote werk waarvoor geen geschikt materieel aanwezig is, zoals renovaties en bomensnoei op hoogte, worden aannemers ingehuurd.

4. Ontwikkelingen, beheerstrategie en consequenties

Begraafplaatsen gericht op de toekomst

De grootste opgaven van de begraafplaatsen op het moment bepalen de onderwerpen van dit beheerplan. Enkele zijn al genoemd. Het gaat om:

- Vaststellen van het gewenste beeldkwaliteitsniveau
- De bouw van het crematorium op Munnikensteeg;
- In verband daarmee: vergroten van de keuzemogelijkheid in asbestemmingen (urnen- of taludnissen, strooiplekken, urnentuinen);
- Het onderzoeken van kansen op de begraafplaatsen van natuurlijk begraven;
- De mogelijkheden van onkruidbestrijding op de grindpaden in het perspectief van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden.

4.1 Gewenst beeldkwaliteitsniveau voor begraafplaatsen

Begraafplaatsen worden bezocht door mensen op emotionele momenten: tijdens uitvaarten en bezoeken aan het graf. Deze bezoekers komen zowel uit de gemeente als van buiten Zwijndrecht. Daarmee zijn begraafplaatsen een visitekaartje van de gemeente.

Vanwege hun functie als laatste rustplaats en gedenken verwachten bezoekers van begraafplaatsen een hogere verzorgingsgraad dan die van het openbaar groen in de wijken. De gemeente Zwijndrecht hanteert gedifferentieerd beheer voor het gewenste onderhoudsniveau. Voor het algemeen openbaar groen is dat de beeldkwaliteit B of C van het CROW (de nationale organisatie voor beheernormen). Beeldkwaliteit B voor groen en beeldkwaliteit C voor verhardingen staat garant voor een veilige omgeving, waarbij kapitaalvernietiging wordt voorkomen. Voor begraafplaatsen is het niveau nog niet vastgesteld in het IBOR-plan.

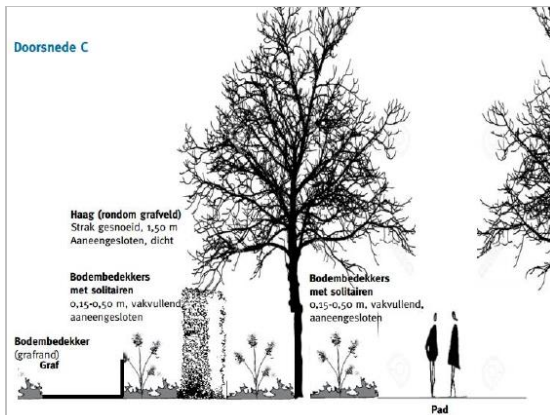
Advies: begraafplaatsen onderhouden op A-niveau

Het advies is om op de begraafplaatsen een hoger onderhoudsniveau te hanteren dan in de wijken, namelijk het A-niveau van het CROW. Met onderhoudsniveau A is een net beeld geborgd en tevens een langdurige instandhouding van het groen en van de paden. Het A-niveau vertegenwoordigt het netheidsniveau waarbij bezoekers en nabestaanden tevreden zijn over de verzorgingsgraad.

Analyse van beheerbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit van de begraafplaatsen

Om inzicht te verkrijgen in kosten welke de komende jaren gemaakt zouden moeten worden voor vervanging en verbeteringen is een analyse gemaakt. Voor de drie algemene begraafplaatsen is in 2015-2016 een beheervisie opgesteld (Beheervisie Begraafplaatsen 2016-2031). Deze bevat de gedetailleerde resultaten van het onderzoek naar de benodigde ingrepen om de begraaffunctie voor een langere periode toekomstgericht in stand te houden. Bij alle voorstellen is de tuinhistorie meegenomen om de cultuurhistorische uitstraling van iedere begraafplaats te verzekeren.

De extra opgave bij de opdracht voor de Beheervisie was om te streven naar betere beheerbaarheid en lagere onderhoudskosten. Kleinere ingrepen zijn inmiddels uitgevoerd door de eigen dienst. De beschreven ingrepen met grotere financiële impact zijn voor dit beheerplan financieel geraamd, in tijd uitgezet en nog eens kritisch tegen het licht gehouden op noodzakelijkheid.

De Beheervisie geeft oplossingen voor ontwerp- en beheerknelpunten

Een klein deel is al uitgevoerd. Voorbeeld: binnen de grafrijen zijn graspaden aangelegd om eenheid in beeld te verkrijgen (Heerjansdam)

Noodzakelijke en gewenste ingrepen voor toekomstbestendige begraafplaatsen

Sinds de ingebruikname van de begraafplaats Munnikensteeg (1991) zijn geen grote onderhoudswerkzaamheden aan het groen meer verricht en geen grote investeringen of groot onderhoud meer verricht. Alleen de geruimde grafvelden op de begraafplaatsen Heerjansdam en Jeroen Boschlaan zijn nadien heringericht. Zoals in alle groenvoorzieningen en bij alle verhardingen is, vanwege technische veroudering of gewijzigd gebruik, van tijd tot tijd een renovatie of herinrichting nodig. Die zijn nodig om de begraafplaatsen toekomstgericht te maken. Uitvoering van de benodigde ingrepen zorgt ervoor, dat de technische- en beeldkwaliteit weer op peil raken.

Alle eenmalige ingrepen zijn beoordeeld op noodzakelijkheid voor de bedrijfsvoering. Ingrepen die niet noodzakelijk zijn maar wel een verbetering zijn, zijn gecategoriseerd als "plus".

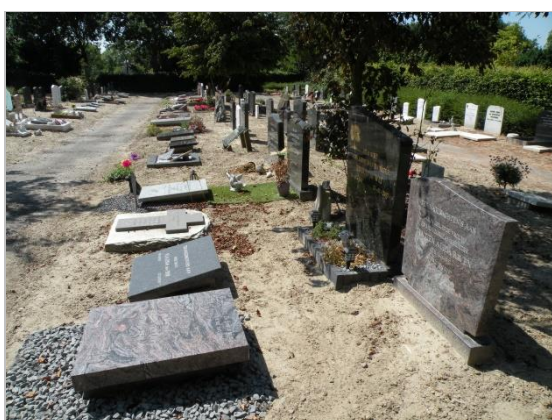
Op begraafplaats **Munnikensteeg** zijn eenmalige ingrepen nodig zoals uitbreiding asbestemmingen en herinrichting delen van het terrein, vanwege de bodemgesteldheid van het terrein en vanwege de oorspronkelijke keuze van de beplanting. De grond die destijds gebruikt is om de begraafplaats op te hogen is zeer arm. Daardoor slaan bomen en de beplanting slecht aan en moet er regelmatig vervanging plaatsvinden. De grafvelden zijn pas na zeer lange tijd groen te krijgen; het beeld is dat van een zandvlakte en onvoldoende. De oplossing ligt in het aanbrengen van goede grond (bodemverbetering). Verder is op Munnikensteeg op een aantal locaties voor een beplanting gekozen die voor een onnodige onderhoudsintensiteit zorgt. Er moet te vaak en te veel worden gesnoeid. Omvorming zorgt voor een betere onderhoudbaarheid én voor een fraaier beeld.

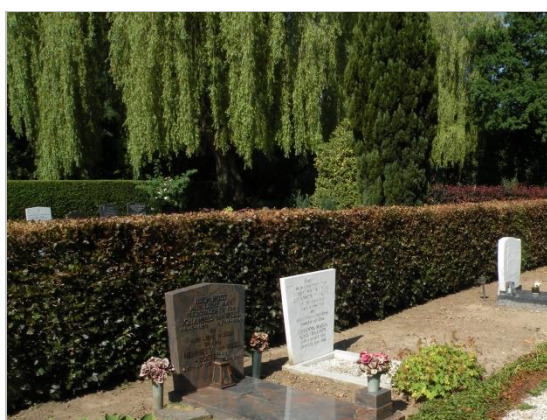
Munnikensteeg: voorterrein opnieuw inrichten; kosten voor exploitant

Het wachtterrein op Munnikensteeg is niet uitnodigend

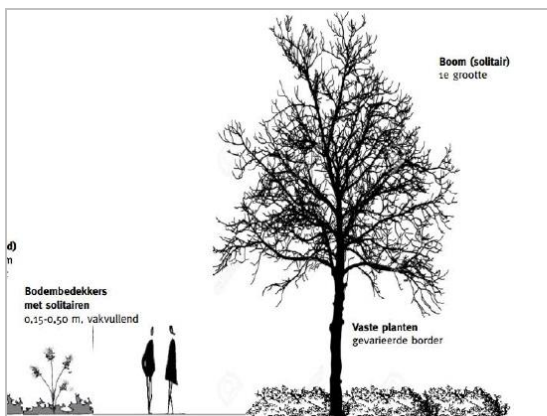
Huidig beeld Munnikensteeg: de groenkwaliteit is onvoldoende

Groen gewenst (zoals een haag) tussen de grafstenen en bodemverbetering

Munnikensteeg: beplanting groeit te breed en hoog uit en moet te vaak gesnoeid worden

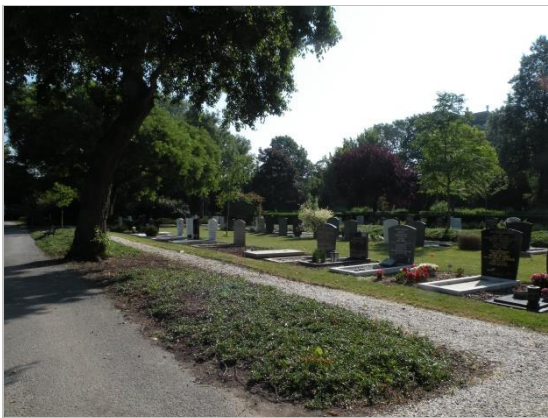
Advies: beplanting omvormen naar bodembedekkers of vaste planten

Op begraafplaats **Jeroen Boschlaan** zijn eenmalige ingrepen vooral nodig om de onderhoudbaarheid en de beeldkwaliteit van het groen en de paden te verbeteren. Daarnaast is een investering noodzakelijk voor een ruiming van grafvelden en grafrijen en vervolgens deze te kunnen herinrichten.

Op begraafplaats **Heerjansdam** tot slot zijn eenmalige ingrepen vooral nodig om de cultuurhistorische sfeer te herstellen of in stand te houden en tegelijk de onderhoudbaarheid en beeldkwaliteit te verbeteren.

Onderhoud en ruimtelijke kwaliteit

Er is overigens verschil tussen onderhoudsniveau en de beeldkwaliteit (ten aanzien van ruimtelijke en inrichtingseisen). Het *onderhoudsniveau* bepaalt de onderhoudsintensiviteit en de verzorgingsgraad: het aantal keren dat onderhoud gepleegd wordt. De *ruimtelijke kwaliteit* wordt bepaald door de aard van de gebruikte materialen en de mate van details. Een inrichting op A-niveau voor een trottoir betekent bijvoorbeeld natuursteen in een handmatig gelegd patroon. Een trottoir dat op B-niveau is ingericht, bestaat bijvoorbeeld uit betontegels. Idealiter sluiten onderhoudsniveau en beeldkwaliteit op elkaar aan, maar het is niet noodzakelijk.

Twee beelden van onderhoud, beiden op A-niveau (onkruidvrij, strakke randen); rechts een voorbeeld van een "plus": bloemrijke vaste planten in plaats van bodembedekkers

Uitgangspunt voor dit beheerplan: we gaan uit van

- Een onderhoudsniveau op A niveau van de CROW)
- Een ruimtelijke kwaliteit in twee scenario's:
 - Scenario 1 voor een ruimtelijke kwaliteit met "plussen". Het omvat de benodigde ingrepen om de bedrijfsvoering veilig te stellen. Daarnaast bevat het, vanuit een analyse van de beeldkwaliteit, maatregelen om die nog meer te verbeteren.
 - Scenario 2 voor de benodigde ingrepen om de bedrijfsvoering veilig te stellen.

Hoofdstuk 3 en 4 geven inzicht in het hoe en waarom van de benodigde ingrepen en het gewenste onderhoud. Hoofdstuk 6 geeft gedetailleerd inzicht in de financiële consequenties.

Het vaststellen van het onderhoudsniveau en het gewenste scenario voor de begraafplaatsen is een te maken keuze voor de gemeente. Het dringend advies is om het onderhoudsniveau voor begraafplaatsen vast te stellen op A-niveau van de CROW.

4.2 Bouw van crematorium en productdifferentiatie in asbestemmingen

De komst van het crematorium is gepland in de loop van 2020-2019. Door de realisatie van het crematorium op Munnikensteeg én door landelijke tendens dat crematies de voorkeur hebben boven begravingen, zal de vraag om asbestemmingen stijgen.

De gemeente blijft de enige aanbieder voor asbestemmingen, zo is gesteld bij de bestuursopdracht Begraven en cremeren. Het is daarom gewenst om vóór de ingebruikname van het crematorium te zorgen voor uitbreiding van de asbestemmingen. De vraag zal bij alle drie de algemene begraafplaatsen stijgen, maar naar verwachting het meest op Munnikensteeg. Daar is voldoende ruimte beschikbaar om voor een breder aanbod te zorgen.

Het actuele aanbod bestaat uit urnennissen op begraafplaatsen Munnikensteeg en Heerjansdam, asverstrooivelden op begraafplaatsen Jeroen Boschlaan en Munnikensteeg en urnengraven op alle drie de gemeentelijke begraafplaatsen. Ook is bijzetting van een urn in een particulier graf mogelijk.

Hoogwaardiger en breder aanbod

Voor een breder aanbod moet voorzien worden in andere vormen van asbestemmingen en / of hoogwaardiger (met meer uitstraling) asbestemmingen, zoals een urnentuin. Zo kan voorzien worden in grotere keuzevrijheid en afstemming op de behoeften van deze tijd. Productdifferentiatie maakt de begraafplaatsen aantrekkelijker en verhoogt de keuzemogelijkheden voor inwoners.

Asverstrooiveld (Jeroen Boschlaan)

Urnengraven (Munnikensteeg)

Urnenmuur (Heerjansdam)

Gewenst: hoogwaardiger asbestemmingen zoals een urnentuin en/of taludnissen (begraafplaats Tolsteeg te Utrecht)

4.3 Kansen en mogelijkheden van natuurlijk begraven

Het bestuur wil graag antwoord op de vraag wat de mogelijkheden van natuurlijk begraven zijn. Natuurbegraven is erg in opkomst. Veel mensen waarderen de mogelijkheid om zich na hun dood als onderdeel van de kringloop van de natuur te kunnen laten begraven, of zich in een zo natuurlijk mogelijke omgeving te laten begraven. Kisten bestaan uit goed afbreekbare materialen; er horen geen grafmonumenten op een natuurbegraafplaats.

Op de algemene begraafplaatsen in Zwijndrecht is geen passende locatie en onvoldoende ruimte voor een echte natuurbegraafplaats. Wel is er een geschikte locatie waar het concept van natuurbegraven benaderd kan worden, namelijk op Munnikensteeg. Er zijn één of twee velden voor beschikbaar. De plek zou bijvoorbeeld omgevormd kunnen worden tot bloemenweide of bollenweide met solitaire bomen en struiken. Het kan eventueel gecombineerd worden met de nog te ontwikkelen hoogwaardige vorm van asbestemmingen, zoals een urnentuin.

Het omvormen van een deel van het terrein naar natuurlijk begraven en een ander deel voor hoogwaardige asbestemmingen zorgt voor een grote kans op verbetering van de uitstraling van Munnikensteeg. Zeker in combinatie met de bouw van het crematorium en omvormen van het voorterrein door de exploitant en het uitvoeren van de benodigde groot onderhoudsmaatregelen door de gemeente (zie hoofdstuk 6 benodigd budget).

Huidig beeld Munnikensteeg

Referentiebeeld natuurlijk begraven

Suggestie Munnikensteeg natuurlijk begraven

4.4 Modernisering van de accommodaties

De accommodaties op de begraafplaatsen zijn gedateerd. Voor de soort dienstverlening is een modernisering noodzakelijk. Zo is de beeld- en geluidsapparatuur niet toegerust op deze tijd. Nabestaanden nemen bijvoorbeeld een usb-stick mee, die dan niet kan worden aangesloten op de apparatuur. Bij plechtigheden wordt een goede beamer en een goed scherm verwacht, waar deze momenteel ontbreken. Ook de inrichting van de rouw- en familiekamers en de aula's is gedateerd.

Daarnaast zijn er technische onderhoudswerken en duurzaamheidsmaatregelen nodig, zoals:

- Vervangen vloer- en plafondafwerking;
- Vervangen rietkappen;
- Binnen- en buitenschilderwerk;
- Vervangen radiatoren, keukenblokken en ventilatoren;
- Isolatie (in het kader van duurzaamheid)

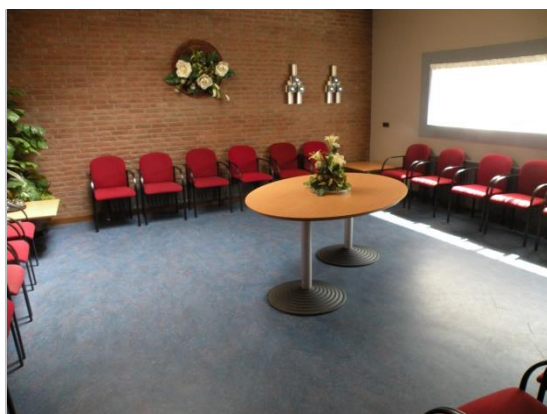
Een accommodatie die is aangepast aan deze tijd zorgt voor een grote publiekstevredenheid. De gemeente wil de nabestaanden graag passende accommodaties blijven bieden; de aanwezigheid van deze voorzieningen op de begraafplaatsen versterkt de kwaliteit van dienstverlening. Modernisering geeft een impuls aan het gebruik en daarmee aan de kostendekkendheid van het aanbod.

Aula Heerjansdam en Jeroen Boschlaan: inrichting is verouderd. Digibord en moderne geluidsapparatuur ontbreken.

Jeroen Boschlaan rouwcentrum: het plafond moet worden vervangen ...

...en de familiekamers opgeknapt

4.5 Chemievrij onderhoud

Volgens het nationale Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden d.d. 31-03-2016 is het wettelijk niet meer toegestaan om onkruid op verharding te behandelen met een biocide of onkruidverdelger. Aangezien veel paden op de begraafplaatsen uit grindpaden bestaan, was dit een groot en acuut probleem, want de alternatieve onkruidbestrijdingsmethoden zijn arbeidsintensief. De grindpaden dragen wel in belangrijke mate bij tot een sfeervolle uitstraling van de begraafplaatsen en zijn onderdeel van het cultuurhistorische ontwerp.

Er is intensief gezocht naar een goed mechanisch alternatief, waarbij de kosten niet of minimaal hoger zouden zijn dan met chemische bestrijding. Tijdelijk – in 2016 en 2017 - is door de raad budget beschikbaar gesteld voor de extra inspanningen om de grindpaden onkruidvrij te houden. Met ingang van het IBOR-plan 2018-2021 is hiervoor structureel budget beschikbaar gesteld.

Voor de grindpaden heeft team Vastgoed, Accommodaties en Begraafplaatsen uitgebreid proeven gedaan met alternatieve bestrijdingsmethoden. Gevonden is dat een combinatie van materieel, aangevuld met handmatig schoffelen, het beste werkt. Helaas blijft het wel arbeidsintensiever dan met chemische bestrijding. In de raming voor het benodigde dagelijks onderhoudsbudget is gerekend met het continueren van mechanische onkruidbestrijding.

Beschikbare onkruidmachines zijn te breed voor de paden: de randen verbranden mee

Een schoffelmachine voor de smalle grindpaden op de begraafplaatsen

5. Beschikbaar budget

5.1 Exploitatiebegroting 2018

Voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen, het faciliteren van uitvaarten en onderhoud van gebouwen worden kosten gemaakt. Daar tegenover staan ook opbrengsten: uit lijkbezorgingsrechten en huuropbrengsten van de accommodaties.

Begroting

In 2018 is een budget beschikbaar van € 1.142.853; de opbrengsten worden begroot op € 760.000. In 2018 is het tekort daarmee begroot op € 382.853. Tekorten worden aangevuld vanuit de algemene middelen.

Begroting	Algemeen	Accommodaties	Begraafplaats	Park	Tractie	Eindtotaal
Kosten	€ 798.088	€ 78.740	€ 210.348	€ 50.500	€ 5.177	€ 1.142.853
Uitvoering eigen dienst	€ 368.944					€ 368.944
Goederen en diensten derden	€ 7.750	€ 53.139	€ 191.788	€ 50.500	€ 5.177	€ 308.354
Materiaalkosten		€ 17.176				€ 17.176
Onderzoek en Advies		€ 5.200				€ 5.200
Subtotaal Uitvoeringskosten	€ 376.694	€ 75.515	€ 191.788	€ 50.500	€ 5.177	€ 699.674
Overhead	€ 369.149					€ 369.149
Kapitaallasten	€ 52.245					€ 52.245
Overige kosten		€ 3.225	€ 18.560			€ 21.785
Subtotaal niet-uitvoeringskosten	€ 421.394	€ 3.225	€ 18.560	€ 0	€ 0	€ 443.179
Opbrengsten		-€ 95.000	-€ 665.000			-€ 760.000
Huuropbrengsten		€ -95.000				-€ 95.000
Lijkbezorgingsrechten			-€ 665.000			-€ 665.000
Eindtotaal	€ 798.088	-€ 16.260	-€ 454.652	€ 50.500	€ 5.177	€ 382.853

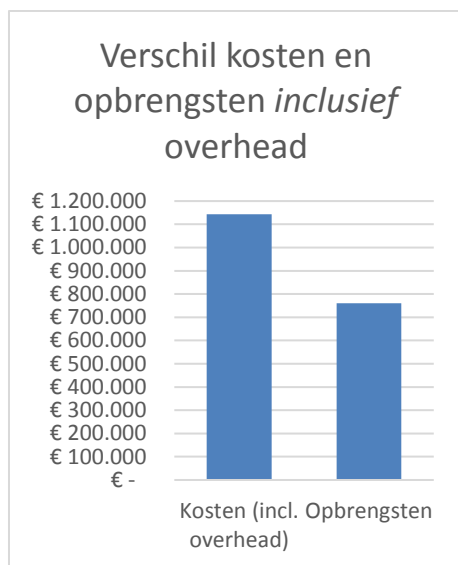
Kosten en opbrengsten voor beheer en onderhoud

Toelichting op de term uitvoeringskosten: dit betreffen kosten welke beïnvloedbaar zijn, zoals omvang personeel. Niet-uitvoeringskosten zijn de niet-beïnvloedbare kosten, zoals de kapitaallasten.

5.2 Kostendekkendheid 2018

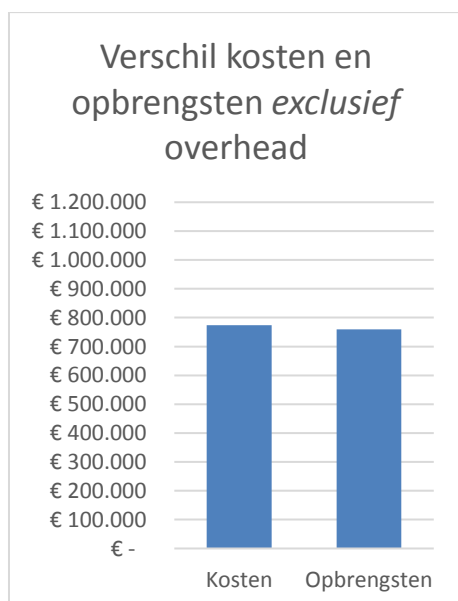
De accommodaties van de begraafplaatsen dragen in wisselende mate bij aan de kostendekkendheid. Daarom is een andere wijze van exploitatie van de aula Munnikensteeg en modernisering van de overige accommodaties onderdeel van de Bestuursopdracht Begraven en Cremeren.

De kostendekkendheid van de begraafplaatsen inclusief de overhead komt in 2019 uit op 67%; het negatieve saldo komt uit op € 382.853. Let wel, steeds *zonder* vervangings-, verbeter- en ruimingsopgaven en groot onderhoud.

Grafiek: kosten en opbrengsten in 2019 inclusief overhead

Zonder overhead zou er een klein negatief saldo zijn: € -13.704. De kostendekkendheid komt dan uit op 98%.

Grafiek: kosten en opbrengsten in 2018 exclusief overhead

5.3 Meerjarenbegroting 2019-2022

De gemeentelijke meerjarenbegroting is in 2018 begroot tot en met 2021. De bedragen in de jaren 2022 zijn daarom cursief weergegeven in onderstaande tabel. Voor het beheerplan zijn de kosten ingedeeld naar algemene kosten (onderzoeks-, advies- en personeelskosten), onderhoudskosten (van parkgroen, begraafplaatsen, accommodaties en klein materieel/tractie) en de kapitaallasten van investeringen. In onderstaande meerjarenbegroting zijn de kosten van overhead en overige kosten zoals te betalen belastingen en kosten van nutsbedrijven overigens niet opgenomen.

Beschikbare middelen		2019	2020	2021	2022
Exploitatie	Algemeen - Onderzoek en advies	€ 5.200	€ 5.200	€ 5.200	€ 5.200
	Algemeen - uitvoering eigen dienst	€ 379.475	€ 379.475	€ 379.475	€ 379.475
	Parkgroen - regulier onderhoud	€ 50.500	€ 50.500	€ 50.500	€ 50.500
	Parkgroen - groot onderhoud	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Begraven - regulier onderhoud	€ 181.788	€ 181.788	€ 181.788	€ 181.788
	Begraven - groot onderhoud	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Tractie - groot onderhoud	€ 5.177	€ 5.177	€ 5.177	€ 5.177
	Accommodaties - regulier onderhoud	€ 52.915	€ 37.291	€ 37.291	€ 37.291
	Accommodaties - groot onderhoud	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Kapitaallasten	€ 39.128	€ 42.822	€ 41.957	€ 40.326
	Subtotaal Beschikbaar Exploitatie	€ 714.183	€ 702.253	€ 701.388	€ 699.757
	Investerings				
	Parkgroen - kredieten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Begraven - kredieten	€ 10.000	€ 94.000	€ 0	€ 0
	Accommodaties - kredieten	€ 20.000	€ 0	€ 0	€ 0
	Subtotaal Beschikbaar Investerings	€ 30.000	€ 94.000	€ 0	€ 0
Totaal beschikbare middelen		€ 744.183	€ 796.253	€ 701.388	€ 699.757

* *Cursieve bedragen*: schatting op basis van voorgaande jaren

De MeerjarenOnderhoudsplanning (MJOP) Vastgoed heeft voor de accommodaties op de begraafplaatsen de begroting Groot onderhoud en Investerings gereed tot en met 2023 (zie paragraaf 6.2 benodigd budget accommodaties), maar nog niet alle noodzakelijke kredieten zijn aangevraagd.

Reeds verstrekte kredieten voor investeringen

De volgende eenmalige kredieten zijn reeds beschikbaar gesteld:

- 2018: € 10.000 voor het voorbereiden van ruiming vak K op de Munnikensteeg
- 2019: € 20.000 voor vervangen van de buitenkozijnen van bijgebouwen (MJOP)
- 2020: € 94.000 voor het ruimen en herinrichting vak K op de Munnikensteeg en enkele grafrijen op de Jeroen Boschlaan.

6. Benodigd budget

Uitgangspunten voor de raming van het benodigde budget

- Onder regulier onderhoud verstaan we: het dagelijks onderhoud van het areaal of onderhoud dat geregeld plaatsvindt. Bijvoorbeeld snoeien, onkruid verwijderen, grafmonumenten schoonmaken;
- Onder groot onderhoud verstaan we: het onderhoud van het areaal dat niet geregeld plaatsvindt, bijvoorbeeld schilderen, het vervangen van een boom door stormschade of ziekte, ophalen van verzakkingen in verharding, het ruimen van graven;
- Onder Investerings wordt verstaan: uitbreiding en vervanging van het areaal. Bijvoorbeeld de aanleg van een urnentuin of grootschalige vervanging van het parkgroen;
- Voor regulier en groot onderhoud en investeringen is een raming gemaakt voor beeldkwaliteit A en beeldkwaliteit B;
- Er is gerekend met bekende normen voor vervangingskosten, groot onderhoud en begraafkosten;
- De exploitatie van de Aula van de Munnikensteeg is met ingang van 2020 niet meer meegenomen in de raming van de kosten en opbrengsten. Er vanuit gaande dat de exploitatie van de aula dan de verantwoordelijkheid is van de exploitant van het crematorium;
- Het voorterrein van de Munnikensteeg wordt heringericht door de toekomstige exploitant van het crematorium. De raming van verbetervoorstellen voor het voorterrein is daarom buiten beschouwing gelaten;
- De realisatie van nieuwe asbestemmingen zal extra opbrengsten, extra (onderhouds-)kosten en meer benodigde uren met zich meebrengen.
- Prijspeil voor het benodigde budget is 2018, er is geen indexering toegepast;
- Uurtarief team Vastgoed, Accommodaties en Begraafplaatsen bedraagt € 46,00. Dat is het bedrag exclusief overhead;
- Begraafplaatsen mogen de btw op de kosten van de exploitatie van gemeentelijke begraafplaatsen niet compenseren bij het BTW-compensatiefonds. Alleen de btw op de kosten van het verzorgen van de catering bij uitvaarten kan worden teruggevorderd van de fiscus.

6.1 Analyse begrotingsposten

Een analyse van de huidige begroting van de begraafplaatsen laat zien, dat enkele noodzakelijke posten om de begraafplaatsen in goede staat te houden niet zijn meegenomen. Het is de opgave voor dit beheerplan om deze wel te ramen. Alleen zo is langjarige instandhouding te verzekeren.

In de huidige begroting is geen budget opgenomen voor grootschalige vervanging van het bestaande areaal en voor verbeteropgaven. Er is wel een klein budget voor onderzoek en advies voor accommodaties (€ 5.200) opgenomen, maar geen onderzoeks- en adviesbudget voor het areaal groen, paden en grafvelden of voor overige ondersteuning. In de raming van het benodigde budget zijn deze posten nu wel meegenomen. Ook is rekening gehouden met nieuwe, aanstaande grootschalige ruimingsopgaven.

Over het geheel van de exploitatie is 5% voor Onderzoek en advies geraamd.

Samengevat is in de raming van het benodigde budget rekening gehouden met:

- Onderzoeks- en advieskosten;
- Personeelskosten;
- Regulier en groot onderhoud;
- Vervangingsopgaven (de kosten voor vervanging van bestaand areaal);
- Verbeteropgaven (toekomstbestendig maken) van grafvelden, groen, verharding, gebouwen;
- Enkele nieuwe aanstaande grootschalige ruimingsopgaven.

6.2 Benodigd budget accommodaties

Het meerjarig onderhoudsprogramma Vastgoed (MJOP) is opgenomen in dit beheerplan.

Het onderhoudsprogramma is opgesteld, voor zover de kennis reikt, tot en met het jaar 2023. Het is opgebouwd uit een exploitatieprogramma en een investeringsplan. Daarnaast is in de begroting van team Vastgoed, Accommodaties en Begraafplaatsen uitvoering van klein onderhoud opgenomen.

Moderniseringsslag: programma 2019

De aula's van Heerjansdam en de Jeroen Boschlaan en het rouwcentrum hebben in 2019 een moderniseringsslag nodig. Dat bestaat uit het vervangen van inrichting, vloer-, wand- en plafondafwerking, het opknappen van familie- en rouwkamers en van de patio van het rouwcentrum op de Jeroen Boschlaan. Ook onderdeel is het vervangen van de licht- en geluidsinstallatie, zodat deze aangepast kan worden op de wensen van het publiek voor rouwplechtigheden. De kosten hiervoor zijn geraamd door een adviesbureau en kritisch tegen het licht gehouden door team Vastgoed, Accommodaties en Begraafplaatsen.

MOP 2019-2023 - Benodigd	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringsprogramma	€ 175.500	€ 27.000	€ 23.300	€ 7.300	€ -
Exploitatie	€ 65.000	€ 16.300	€ 9.900	€ 40.250	€ 43.800
Eindtotaal	€ 240.500	€ 43.300	€ 33.200	€ 47.550	€ 43.800

MOP 2019-2023 - Beschikbaar	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringsprogramma	€ 20.000	€ -	€ -	€ -	€ -
Exploitatie	€ 3.000	€ -	€ -	€ -	€ -
Eindtotaal	€ 23.000	€ -	€ -	€ -	€ -

MOP 2019-2023 – nog aan te vragen	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringsprogramma	€ 155.500	€ 27.000	€ 23.300	€ 7.300	€ -
Exploitatie	€ 62.000	€ 16.300	€ 9.900	€ 40.250	€ 43.800
Eindtotaal	€ 217.500	€ 43.300	€ 33.200	€ 47.550	€ 43.800

MJOP accommodaties 2019-2023

Voor de jaren 2019 t/m 2023 is de modernisering van de aula 's Jeroen Boschlaan en Heerjansdam en het rouwcentrum opgenomen. De investeringen voor 2019 zijn onder andere:

- Modernisering aula Heerjansdam à € 31.000
- Modernisering aula Jeroen Boschlaan à € 41.500
- Modernisering rouwcentrum à € 68.000

Vervolgens zijn onder meer als activiteiten voorzien:

- opknappen respectievelijk vervangen van het rieten dak van de aula en één van de bijgebouwen op de Jeroen Boschlaan;
- schilderwerk en voegherstel.

De modernisering van accommodaties op Heerjansdam en de Jeroen Boschlaan zal een positief effect hebben op het aantal keren dat aula's en rouwkamers worden gebruikt. Het ramen van toekomstige extra baten is niet meegenomen binnen dit beheerplan. Ook is niet meegenomen in welke mate extra capaciteit binnen het team nodig is voor de toename van het gebruik van aula en rouwkamers. Het is verstandig om dit over enige jaren nog eens te bezien.

De aula op Munnikensteeg zal gemoderniseerd en uitgebaat worden door de exploitant van het crematorium. Effecten daarin zijn om die reden niet meegenomen in de raming.

6.3 Benodigd budget klein materieel

De begraafplaats beschikt over materieel om het groen en de verharding van de begraafplaatsen te onderhouden en om de begravingen te kunnen verzorgen. Het jaar van aanschaf en gebruiksintensiteit bepaalt het jaar van vervanging. Bij vervanging van materieel is gerekend met aanschaf van elektrisch gereedschap. Dit is milieuvriendelijker in gebruik en bovendien veel stiller: een grote verbetering in gebruiksvriendelijkheid voor begraafplaatsbezoekers en medewerkers.

De vervanging van drie grote machines, namelijk twee transporters en een grafdelfmachine, drukken niet op de raming voor de begraafplaatsen. Ze worden vervangen via het investeringsplan tractie van team Uitvoering.

6.4 Benodigd budget voor groen, verharding en grafvelden

Benodigd budget dagelijks onderhoud, actueel onderhoudsniveau en financiële consequenties

Het actuele onderhoudsniveau wordt niet uitgevoerd naar beeldkwaliteit maar naar frequentie (aantal keren onderhoud) en afgestemd op het beschikbare budget. Het dringende advies is om het onderhoud standaard uit te gaan voeren op A-niveau. Er is wel een inschatting te maken van het huidige onderhoudsniveau. Dat wordt voor de meeste terreinonderdelen al uitgevoerd op een niveau tussen A en B in. Dat betekent dat de financiële consequenties relatief klein zijn, wanneer het onderhoudsniveau als geheel naar A-niveau wordt getild. Het verschil tussen A- en B-niveau voor het *dagelijks onderhoud* bedraagt circa € 30.000 per jaar, een verschil van 5% in de dagelijkse onderhoudskosten. Daarin is het onderhoud aan grindpaden zonder chemische bestrijdingsmiddelen al meegerekend.

Benodigd budget groot onderhoud, vervanging, verbeteringen en ruiming

Momenteel is in de begroting geen budget beschikbaar voor groot onderhoud. Het budget is volledig gericht op dagelijks onderhoud. Voor iedere ingreep, ook voor groot onderhoud, moet krediet worden aangevraagd.

Het advies is om in de begroting budget op te nemen voor **groot onderhoud** van parkgroen, begraafplaatsen en accommodaties. Het benodigde budget is te berekenen vanuit het areaal terrein (zoals groenvoorzieningen, verharding, grafvelden, meubilair) en de technische levensduur.

Binnen het team is geen capaciteit beschikbaar voor het uitvoeren van groot onderhoud, dit zal om die redenen worden uitbesteed. Er zijn wel extra uren benodigd om het werk voor te bereiden en aan te sturen (VAT-kosten).

Een klein deel van de voorgestelde ingrepen in groen, paden en parkeerplaatsen is inmiddels uitgevoerd door de eigen dienst. De rest kan pas uitgevoerd worden na beschikbaarstelling van het benodigd budget.

Voor **investeringen** moeten kredieten aangevraagd blijven worden. Het ruimen van graven is volgens de financiële spelregels van gemeenten (BBV) geen investering, maar groot onderhoud.

De ingrepen zijn voor het onderhavige beheerplan financieel geraamd, in tijd uitgezet en nog eens kritisch tegen het licht gehouden op noodzakelijkheid. Daarbij is bijzonder gelet op betere beheerbaarheid (beheersing van de onderhoudskosten).

Het benodigd budget voor groot onderhoud en investeringen is opgebouwd uit:

- Maatregelen in groen, verharding en op grafvelden, zoals beschreven in de Beheervisie;
- Aanleg van nieuwe asbestemmingen en begraafmogelijkheden;
- Ruiming. Dit zijn nieuwe ruiming, benodigd om de begravingen te kunnen continueren.

De totalen van benodigde budgetten staan in de tabel paragraaf 6.6 Samenvatting benodigd budget.

6.5 Twee scenario's voor onderhoud en inrichtingsmaatregelen

Het toekomstbestendig maken en opwaarderen van de begraafplaatsen is te beschrijven in twee scenario's. Bij ieder scenario hoort een raming.

In beide scenario's is het uitgangspunt om het reguliere onderhoud van het terrein uit te voeren op een hoogwaardige manier die past bij begraafplaatsen, namelijk beeldkwaliteit A van de CROW.

Beide scenario's omvatten alle momenteel bekende opgaven, zoals ruiming van grafvelden en verbeteren van de asfaltpaden.

Het verschil tussen de beide scenario's zit in eenmalige maatregelen voor het opwaarderen van de ruimtelijke kwaliteit van de begraafplaatsen. Scenario 1 omvat al het nodige voor het onderhoud en toekomstbestendig maken en een aantal plussen. Scenario 2 omvat uitsluitend het nodige voor het onderhoud (de bedrijfsvoering).

Het is aan de gemeente om een keuze te maken voor Scenario 1 of Scenario 2.

Scenario 1: Onderhoud kwaliteit A en hoogwaardige inrichting

Dit scenario omvat tot en met het jaar 2022 de raming van:

- dagelijks onderhoud op A-niveau;
- noodzakelijk groot onderhoud, eenmalige ingrepen en investeringen om de bedrijfsvoering zeker te stellen en de begraafplaatsen toekomstbestendig te maken;
- begraafkosten;
- een budget voor onderzoek en advies ter voorbereiding op regulier en groot onderhoud van parkgroen, begraven, tractie en accommodaties;
- kapitaallasten;
- aantal "plussen" in de inrichting om sfeer en uitstraling van de begraafplaatsen op te waarderen. De "plussen" betreffen uitsluitend inrichtingsmaatregelen op het terrein. De geraamde ingrepen voor accommodaties en tractie zijn inbegrepen in punt b.

De volledige lijst van extra eenmalige maatregelen oftewel de "plussen" van scenario 1 bevat de volgende ingrepen:

Scenario 1 Onderhoud kwaliteit A en hoogwaardige inrichting Opsomming van de "plussen"					
Locatie	Omschrijving maatregel	2019	2020	2021	2022
Jeroen Boschlaan	Beplantingsvak omvormen naar bodembedekker	€ -	€ 2.398	€ -	€ -
Jeroen Boschlaan	Vaste planten aanbrengen	€ -	€ 86.013	€ -	€ -
Jeroen Boschlaan	Hekwerk en poort vervangen	€ -	€ 30.000	€ -	€ -
Jeroen Boschlaan	Rozen omvormen naar vaste planten	€ -	€ 1.073	€ -	€ -
Munnikensteeg	Hoog opgaande heesters terugzetten	€ 14.656	€ -	€ -	€ -
Munnikensteeg	Bomen in parkeerkoffers verwijderen	€ 14.948	€ -	€ -	€ -
Munnikensteeg	Haagblokken in parkeerkoffers	€ 215.430	€ -	€ -	€ -
Munnikensteeg	Haag rondom parkeerplaats	€ 1.556	€ -	€ -	€ -
Munnikensteeg	Heesters vervangen door bodembedekkers	€ -	€ 16.415	€ -	€ -
Alle	Plattegronden aanbrengen	€ 15.000	€ -	€ -	€ -
Alle	Eindtotaal	€ 261.590	€ 135.899	€ -	€ -

Scenario 2: Onderhoud kwaliteit A en functionele inrichting

Dit scenario omvat tot en met het jaar 2022 de raming van:

- dagelijkse onderhoud op A-niveau;
- noodzakelijk groot onderhoud, eenmalige ingrepen en investeringen om de bedrijfsvoering zeker te stellen en de begraafplaatsen toekomstbestendig te maken;
- begraafkosten;
- een budget voor onderzoek en advies ter voorbereiding op regulier en groot onderhoud van parkgroen, begraven, tractie en accommodaties;
- kapitaallasten.

Op de begraafkosten (het begraven zelf en de administratie) heeft Scenario 2 geen effect.

De lijst met noodzakelijk groot onderhoud en investeringen is te lang om hier overzichtelijk weer te geven. We geven daarom enkele voorbeelden per begraafplaats. Het totaalbudget staat in paragraaf 6.6 Samenvatting benodigd budget.

Scenario 2 Onderhoud kwaliteit A en functionele inrichting Opsomming van groot onderhoud en investeringen, selectie uit lijst					
Locatie	Omschrijving maatregel	2019	2020	2021	2022
Heerjansdam	Vervangen paden	€ 110.715			
Heerjansdam	Vervangen vloerafwerking en plafond aula	€ 22.000			
Heerjansdam	Historisch deel herinrichten			€ 17.618	
Heerjansdam	Beplanting omvormen tussen poortgebouw en Columbarium			€ 2.505	
Heerjansdam	Voorterrein bij poortgebouw herinrichten			€ 15.488	
Heerjansdam	Nieuwe asbestemmingen			€ 12.100	
Jeroen Boschlaan	Vervangen plafond rouwcentrum	€ 32.000			
Jeroen Boschlaan	Vervangen vloer rouwcentrum	€ 20.000			
Jeroen Boschlaan	Vervangen inrichting aula	€ 30.000			
Jeroen Boschlaan	Omvormen beplanting hoofdpad	€ 8.700			
Jeroen Boschlaan	Ceders vervangen en nieuwe aanplant oprijlaan		€ 67.035		
Jeroen Boschlaan	Heesters omvormen naar bodembedekkers en solitairen		€ 11.229		
Jeroen Boschlaan	Coniferen vervangen		€ 45.212		
Jeroen Boschlaan	Bodembedekkers vervangen		€ 61.713		
Jeroen Boschlaan	Ruiming vakken T en N en diverse deel-grafrijen		€ 266.381		
Jeroen Boschlaan	Nieuwe asbestemmingen			€ 12.100	
Munnikensteeg	Omvormen grafakker voor nieuwe asbestemmingen eventueel i.c.m. Natuurbegraven	€ 181.500			
Munnikensteeg					
Munnikensteeg	Ruiming en herinrichting vak K		€ 97.236		
Munnikensteeg	Opgaande en bodembedekkende heesters vervangen			€ 76.920	
Munnikensteeg	Vorbereiden ruimen vak H				€ 10.000

6.6 Samenvatting: benodigd budget in twee scenario's

Overzicht van de benodigde middelen voor Scenario 1

Benodigde middelen Scenario 1: onderhoud kwaliteit A en hoogwaardige inrichting		2019	2020	2021	2022
Exploitatie	Algemeen	€ 37.215	€ 51.426	€ 34.149	€ 34.926
	Parkgroen – regulier en groot onderhoud	€ 197.797	€ 197.797	€ 197.797	€ 197.797
	Begraven - reguliere kosten	€ 400.455	€ 400.455	€ 400.455	€ 400.455
	Begraven - groot onderhoud (inrichting +)	€ 20.082	€ 368.700	€ 29.282	€ 10.000
	Tractie - aanschaf en onderhoud	€ 8.059	€ 7.978	€ 8.249	€ 12.726
	Accommodaties - regulier onderhoud	€ 52.915	€ 37.291	€ 37.291	€ 37.291
	Accommodaties - groot onderhoud	€ 65.000	€ 16.300	€ 9.900	€ 40.250
	Kapitaallasten (eerdere investeringen)	€ 39.128	€ 42.822	€ 41.957	€ 40.326
	Kapitaallasten (extra t.b.v. beheerplan)	€ 0	€ 42.839	€ 68.306	€ 80.067
Subtotaal Benodigd Exploitatie		€ 820.652	€ 1.165.609	€ 827.386	€ 853.838
Investerings	Parkgroen	€ 458.863	€ 456.173	€ 194.220	€ 117.047
	Begraven	€ 181.500	€ 0	€ 0	€ 0
	Accommodaties	€ 175.500	€ 27.000	€ 23.300	€ 7.300
Subtotaal Benodigd Investerings		€ 815.863	€ 483.173	€ 217.520	€ 124.347
Totaal benodigde middelen		€ 1.636.515	€ 1.648.782	€ 1.044.907	€ 978.186

Benodigd budget Scenario 1 voor jaren 2019-2022

Overzicht van de benodigde middelen voor Scenario 2

Benodigde middelen Scenario 2: onderhoud kwaliteit A en functionele inrichting		2019	2020	2021	2022
Exploitatie	Algemeen	€ 36.465	€ 51.426	€ 34.149	€ 34.926
	Parkgroen - regulier en groot onderhoud	€ 197.797	€ 197.797	€ 197.797	€ 197.797
	Begraven - reguliere kosten	€ 400.455	€ 400.455	€ 400.455	€ 400.455
	Begraven - groot onderhoud (functioneel)	€ 5.082	€ 368.700	€ 29.282	€ 10.000
	Tractie - aanschaf en onderhoud	€ 8.059	€ 7.978	€ 8.249	€ 12.726
	Accommodaties - regulier onderhoud	€ 52.915	€ 37.291	€ 37.291	€ 37.291
	Accommodaties - groot onderhoud	€ 65.000	€ 16.300	€ 9.900	€ 40.250
	Kapitaallasten (eerdere investeringen)	€ 39.128	€ 42.822	€ 41.957	€ 40.326
	Kapitaallasten (extra t.b.v. beheerplan)	€ 0	€ 30.209	€ 48.714	€ 60.476
Subtotaal Benodigd Exploitatie		€ 804.902	€ 1.152.979	€ 807.795	€ 834.247
Investerings	Parkgroen	€ 212.272	€ 320.274	€ 194.220	€ 117.047
	Begraven	€ 181.500	€ 0	€ 0	€ 0
	Accommodaties	€ 175.500	€ 27.000	€ 23.300	€ 7.300
Subtotaal Benodigd Investerings		€ 569.272	€ 347.274	€ 217.520	€ 124.347
Totaal benodigde middelen		€ 1.374.174	€ 1.500.252	€ 1.025.315	€ 958.594

Benodigd budget Scenario 2 voor jaren 2019-2022

7. Confrontatie benodigd en beschikbaar budget

Scenario 1: onderhoud kwaliteit A en hoogwaardige inrichting

De uit te voeren maatregelen voor scenario 1 hebben voor de periode 2019-2022 een totale extra financiële behoefte van circa € 850.000 in de exploitatie. Dat is inclusief de kapitaallasten van circa € 1,5 miljoen aan nog niet voorziene investeringen. Het zwaartepunt ligt in het jaar 2020.

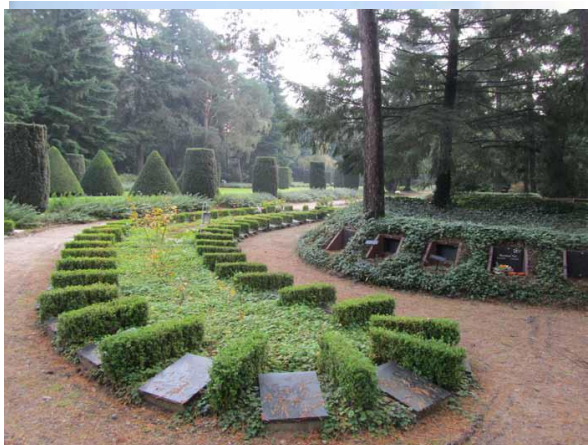
Confrontatie Exploitatie* Scenario 1: onderhoud kwaliteit A en hoogwaardige inrichting	2019	2020	2021	2022
Benodigde middelen totaal	€ 820.652	€ 1.165.609	€ 827.386	€ 853.838
Beschikbare middelen totaal	€ 714.183	€ 702.253	€ 701.388	€ 699.757
Verschil	€ 106.469	€ 463.356	€ 125.998	€ 154.082

Scenario 2: onderhoud kwaliteit A en functionele inrichting

De uit te voeren maatregelen voor scenario 2 hebben voor de periode 2019-2022 een totale extra financiële behoefte van circa € 782.000 in de exploitatie. Dat is inclusief de kapitaallasten van circa € 1,1 miljoen aan nog niet voorziene investeringen. Het zwaartepunt ligt ook hier in het jaar 2020. Extra maatregelen zoals in voorgaand hoofdstuk besproken (de "plussen") worden dan niet uitgevoerd.

Confrontatie Exploitatie Scenario 2: onderhoud kwaliteit A en functionele inrichting	2019	2020	2021	2022
Benodigde middelen totaal	€ 804.902	€ 1.152.979	€ 807.795	€ 834.247
Beschikbare middelen totaal	€ 714.183	€ 702.253	€ 701.388	€ 699.757
Verschil	€ 90.719	€ 450.726	€ 106.407	€ 134.490

8. Bijlage 1 Referentiebeelden Urnentuin

Herkomst: Ada Wille landschapsarchitectuur